

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 04.02.2020
Vår ref. 19/2525-8
675.00/LAFJ
Deres ref. 19/6342-

Høring - Gjennomføring av EUs direktiv om kollektiv rettighets-forvaltning og om åndsverklovens rekkevidde for nærstående rettigheter

Det vises til høringsbrev av 06.12.19.

Departementets høringsnotat og lovforslag vil bli kommentert fortløpende i det følgende. I høringsnotatet har departementet flere steder bedt om høringsinstansenes syn. Andre steder i høringsnotatet har departementet ikke bedt om høringsinstansenes syn, men vi har på noen punkter likevel valgt å uttale oss.

2.4 Representasjon, medlemskap og organisering av kollektive forvaltningsorganisasjoner

I pkt. 2.4.4. drøfter departementet rettighetshavernes rettigheter, jf. direktivets art. 5, knyttet til bestemmelsens rekkevidde. I lovutkastet fremgår bestemmelsene i § 4-8.

I pkt. 2.4.4.2 drøftes rettighetshaveres rettigheter i forbindelse med fullmakten til en kollektiv forvaltningsorganisasjon og i forbindelse med oppsigelse av forvaltningsavtale eller tilbakekallelse av fullmakten. Sentralt står spørsmålet om de tilfellene rettighetshaver selv er direkte medlem av forvaltningsorganisasjon og de tilfeller hvor en medlemsorganisasjon forvalter rettigheter på vegne av rettighetshaver, og om artikkel 5 skal gjelde i forholdet mellom en rettighetshaver og en medlemsorganisasjon.

LO er enig i at direktivets artikkel 5 kan forstås slik at den ikke får direkte anvendelse i forholdet mellom en individuell rettighetshaver og en kollektiv forvaltningsorganisasjon som bare har organisasjoner som medlemmer, men er enig i at bestemmelsen i lys av fortalen også er ment å få anvendelse på forholdet mellom en individuell rettighetshaver og en medlemsorganisasjon.

Departementet foreslår at forholdet reguleres i utkastet § 7 tredje ledd og ber om høringsinstansenes syn på om en slik regulering er hensiktsmessig. For at forvaltning av rettigheter skal skje på en måte som best mulig ivaretar rettighetshavernes interesser støtter LO departementets forslag.

I pkt. 2.4.4.3 foreslår departementet å ikke stille strengere krav til medlemskap enn det som følger av direktivet. LO støtter forslaget, samt forslaget om å ikke utarbeide spesifikke regler for bruk av

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

elektronisk kommunikasjon utover at medlemmene skal ha en mulighet for å kommunisere elektronisk med organisasjonen, samt kunne utøve sine medlemsrettigheter elektronisk.

I pkt. 2.4.4.5 omhandler prosessuelle krav til generalforsamlingen samt hva generalforsamlingen selv kan fastsette av regler for stemmegivning og bruk av fullmakter. Til lovforslagets § 12 vil LO bemerke at vi støtter departementets syn at den kollektive forvaltningsorganisasjonen selv kan velge å avgrense medlemmenes adgang til å bruke fullmakter, på bakgrunn av hvor lenge medlemskapet har vart og/eller av hvilke beløp medlemmet har krav på, gitt at en eventuell avgrensning fremgår av medlemsvilkårene til den kollektive forvaltningsorganisasjonen, og at informasjon om dette er offentlig tilgjengelig.

Hvorvidt en fullmektig bør kunne representere flere rettighetshavere, slik at en som har fullmakt kan avgjøre flere stemmer på generalforsamlingen, fremgår av direktivets art. 8 nr 10. LO støtter departementets utkast, som følger direktivet, hvor det fremgår at organisasjonene selv kan sette begrensninger i bruk av fullmakt, der dette ikke innskrenker muligheten medlemmene har til å ta del i beslutningsprosessen på en passende og effektiv måte.

2.5 Regler om forvaltningsorganisasjonenes økonomiske forvaltning

Direktivet har bestemmelser om rettighetsvederlag i kollektive forvaltnings-organisasjoner gjeldende innkreving, fordeling og utbetaling. LO vil knytte enkelte kommentarer til de to sistnevnte.

Direktivets art. 11 om innkreving og bruk av vederlagsmidler er inntatt i departementets utkast (§§ 15-18). LO støtter at det generelle prinsippet om at en kollektiv forvaltningsorganisasjon skal vise aktsomhet ved innkreving og forvaltning av inntekter fra rettigheter inntas i lovteksten, selv om ordlyden er av generell karakter.

Lovforslagets § 17 er etter LOs syn i tråd med direktivets art. 11 nr. 4.

I spørsmålet om fradrag i rettighetsvederlag er LO enig i departementets vurdering av at lovforslagets § 19 er i tråd med art. 12. Departementet viser for øvrig til at det er adgang til å foreta trekk av lovpålagte skatter og avgifter, men presiserer at det ikke kan gjøres fradrag i de samme vederlagsmidlene til sosiale, kulturelle og utdanningsrelaterte formål flere ganger, jf. lovforslagets § 20 sammenholdt med § 19. LO støtter en slik forståelse av direktivet.

Forvaltningsorganisasjonene besitter normalt vederlagsmidler som av ulike årsaker ikke lar seg fordele individuelt - som gjerne blir omtalt som kollektive midler. At det pålegges forvaltnings-organisasjonen å regnskapsføre utestående vederlagsmidler adskilt, jf. forslaget § 16 andre ledd, anser LO som positivt. Videre fremgår det av art. 13 nr 5 at anvendelse av vederlagsbeløp som ikke kan fordeles skal besluttes av generalforsamlingen. Etter hva LO kan se er lovforslagets § 20 fjerde ledd i tråd med direktivet. Videre er LO enig i at begrepet «saklig grunn» i bestemmelsens andre ledd må forstås sammenfallende med direktivets ordlyd «objektive grunner».

I direktivet er det åpning for å gi nasjonale regler som avgrenser eller gir tillatelse til bruk av

ufordelbare midler, blant annet til finansiering av sosial, kulturell og utdanningsmessig virksomhet for rettighetshavere. Departementets vurdering er at det ikke er behov for nærmere lovregulering av hvordan de ufordelbare midlene skal brukes, men at det er de kollektive forvaltningsorganisasjonene selv (generalforsamlingen) som skal vurdere hva som er til beste for sine medlemmer. LO ønsker imidlertid å presisere at departementets syn støttes gitt at ufordelbare midler ikke besluttet utdelt til drift av bestemte foreninger/organisasjoner som representerer rettighetshavere, men at midlene besluttet utdelt til foreninger/organisasjoner hvor midlene kan omsøkes uavhengig av om rettighetshaver er tilknyttet foreningen/organisasjon eller ikke.

2.8 Innsyn og rapportering

LO er positiv til at det nå innføres nærmere regler som bestemmer hvordan de kollektive forvaltningsorganisasjonene skal gi opplysninger til rettighetshaverne om forvaltningen av rettighetene deres. Slik de kollektive forvaltningsorganisasjonene per i dag opplyser sine medlemmer, er etter hva LO kjenner til nokså ulikt, og det er hensiktsmessig at det innføres felles regler for å sikre at de kollektive forvaltningsorganisasjonene skal fungere enda mer åpent og transparent.

Direktivet art. 18-22 er inntatt i lovutkastets §§ 30-34. Foruten at LO er positiv til at rapportering og innsyn nedfelles i lovtekst er det ingen spesielle merknader til de respektive bestemmelser utover at det bemerkes at det bør inntas bestemmelse om maksimumsbeløp på behandlingsgebyr den enkelte forvaltningsorganisasjon kan kreve av rettighetshaver ved forespørsel om informasjon/innsyn, jf. § 32. Gitt at gebyr settes for høyt vil det kunne føre til at retten til innsyn og transparent i praksis bortfaller.

2.10 Håndheving, tilsyn og sanksjoner

LO støtter at direktivet (art. 33) gjennomføres som § 46 i den nye loven. Etter hva LO kan se er direktivets minimumsbestemmelser ivaretatt.

Når det gjelder alternativ tvisteløsning følger det av direktivets art. 34 at medlemslandene skal sørge for at visse typer tvister som omfatter kollektive forvaltningsorganisasjoner som tilbyr grensekryssende lisenser for nettrrettigheter til musikkverk, skal kunne håndteres gjennom en uavhengig og upartisk fremgangsmåte for alternativ tvisteløsning. Departementet viser til Stortingets anmodningsvedtak nr. 729 av 22. mai 2018 om å utrede tvisteløsningsordning i forbindelse med åndsverkloven som ble vedtatt i 2018, hvor det i § 69 en bestemmelse som gir opphaver rett til rimelig vederlag ved overdragelse av opphavsrett. LO er enig i departementets syn om at slik utredning også vil omfatte spørsmål om håndteringen av tvister om rimelig vederlag knyttet til kollektiv forvaltning av opphavsrett.

Videre følger det av art. 35 at medlemsstatene sørge for at tvister mellom kollektive forvaltningsorganisasjoner og brukere skal kunne behandles av en domstol eller eventuelt et annet uavhengig og upartisk tvisteløsningsorgan som har kompetanse på immaterialrettsområdet. LO deler departementets syn om at det ikke er nødvendig med endringer i norsk rett for å oppfylle direktivets forpliktelser hva gjelder tvister innenfor tvangs- og avtalelisensområdet.

Departementet ber om høringsinstansens uttalelse hva gjelder spørsmålet om å eventuelt utvide Vederlagsnemdas kompetanse til også å gjelde tvister om vederlag og foreslåtte vilkår mellom

forvaltningsorganisasjoner og brukere utenfor tvangs- og avtalelisensområdet. LO har imidlertid ingen synspunkter på dette spørsmål utover at det mulig kan være hensiktsmessig å åpne for at slike saker kan fremmes for nemda dersom begge parter er enige om det og nemda selv finner at de er kompetent til å avgjøre den aktuelle tvisten.

2.10.3 Tilsyn

Etter artikkel 36 skal medlemsstatene utpeke en tilsynsmyndighet som skal sørge for at reglene som gjennomfører direktivets bestemmelser, blir overholdt av kollektive forvaltningsorganisasjoner som er etablert på deres territorium, jf. nr. 1, og det følger av fortalen punkt 50 at medlemsstatene står fritt til å bestemme hvilket organ som skal utpekes til tilsynsorgan, og om kontrollen med forvaltningsorganisasjonene skal utføres som en før- eller etterkontroll. Departementet har foreslått regler om tilsyn i loven §§ 48 til 51. I forslaget har departementet falt ned på at tilsynsoppgaven ikke skal legges til departementet (Kulturdepartementet), men i stedet foreslått Patentstyret. LO er enig i departementets begrunnelse for valg av Patentstyret som tilsynsorgan og slutter seg til lovforslaget, samt de foreslåtte endringer i patentstyreloven og at gjennomføringsloven kun får anvendelse på forvaltningsorganisasjoner, herunder de uavhengige forvaltningsorganisasjoner og datterselskaper og andre juridiske personer som kontrolleres av en kollektiv forvaltningsorganisasjon, som er etablert i Norge. Videre støttes forslaget til sanksjon og klageorgan.

2.12 Direktivets forhold til eksisterende godkjenningsordninger

Direktivet oppstiller ikke nærmere krav til godkjenningsordninger slik at innføring av direktivet ikke vil berøre åndsverklovens godkjenningsordning. Selv om dagens ordning kan videreføres uten endringer foreslår departementet likevel å foreta endringer når det gjelder kollektive forvaltningsorganisasjoner som ønsker å inngå avtalelisensavtaler på nye områder, også på bakgrunn av forslaget om at Patentstyret som tilsynsorgan og at direktivet stiller krav til kollektive forvaltningsorganisasjoner. Det er utarbeidet to alternative forslag som departementet ber høringsinstansens syn på.

LO har vurdert de to alternative forslagene og støtter alternativ II. LO har imidlertid ingen klar formening om bestemmelsen i forskriften § 3-1 er nødvendig, og lar det være opp til departementet å avgjøre spørsmålet.

3 Åndsverklovens rekkevidde for nærstående rettigheter

3.3.1 Gramo- og fondsordningen – et to-sporet system

Som departementet viser til vil spørsmålet om et opptak er vernet eller ikke reguleres av bestemmelsene om åndsverklovens rekkevidde, jf. §§ 114 og 116 og forskriften §§ 6-1 og 6-12. I forskriften § 6-12 viser departementet videre til at er det gitt bestemmelser som gjennomfører Romakonvensjonen artikkel 12, hvor det heter: «Vederlagsretten skal gjelde for alle lydopptak som er produsert av noen som er hjemmehørende i et land som er tilsluttet Romakonvensjonen, og produsenten og alle medvirkende utøvere har da rett til vederlag.»

Siden USA ikke er medlem av Romakonvensjonen, er opptak gjort av amerikansk produsent ikke omfattet av vederlagsretten etter § 6-12. I forskriften § 6-1 er det bestemt at åndsverklovens

bestemmelser, i samme utstrekning som de gjelder for personer og selskaper med tilknytning til Norge, skal gjelde tilsvarende for borgere, bosatte og selskap med sete i et EØS-land.

Departementet viser til at det både er omtvistet og usikkert hva som er gjeldende rett når § 114, jf. forskriften § 6-1, skal anvendes på vederlagsretten i § 21. Videre fastslår departementet at opptak gjort av norsk produsent vil ha umiddelbart vern etter § 114, og at også samtlige deltakende utøvere da vil ha vederlagsrett uavhengig av utøvernes nasjonalitet, og at tilsvarende vil gjelde om produsenten er EØS-hjemmehørende, jf. forskriften § 6-1. Gramos gjeldende praksis er at det utbetales vederlag til produsenter og utøvere fra ikke-Romakonvensjonsland også når bare én utøver på lydopptaket er fra Norge eller et annet EØS-land.

Departementet har i høringsnotatet klargjort gjeldende rett, herunder hva som har vært lovgiverviljen, og konkludert med at det ikke foreligger rettslig forpliktelse til å utbetale vederlag til opptak med amerikansk produsent.

Etter departementets vurdering bør dagens praksis legges om, slik at det for bruk av opptak med amerikansk produsent og norsk/EØS-hjemmehørende utøvere skal betales avgift til FFUK i stedet for vederlag til Gramo. LO støtter departementets vurdering, og vil bemerke at det er riktig, og viktig, å prioritere utøvere i Norge og norsk kulturpolitikk gjennom fondsordningen.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Roger Haga Heimli
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.